

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 205/17</i>
------------------	-----------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek
	Sędziowie:	SSA Ewa Madera del. SSO Elżbieta Selwa (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy M. P.

po rozpoznaniu w dniu **29 listopada 2017 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o wysokość renty

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **20 stycznia 2017 r.** sygn. akt **IV U 1128/16**

u c h y l a zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie.

Sygn. akt III AUa 205/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 lipca 2016r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał A. B. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W decyzji do obliczenia wysokości renty przyjęto:

przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wnioskodawcy z 20 lat kalendarzowych z całego okresu zatrudnienia i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 95,02%. W załączniku do decyzji wskazano, że do wyliczenia podstawy wymiaru renty oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, organ rentowy nie uwzględnił następujących kwot wynagrodzeń: - za 1975 r. kwoty 570,00 zł; - za 1976 r. kwoty 652,00 zł; - za 1979 r. kwoty 834,00 zł; - za 1980 r. kwoty 397,00 i 1 145,00 zł; - za 1981 r. kwoty 1 368,00 i 5 050 zł i za 1982 r. kwoty 2 417,00 zł ze względu na nieczytelny opis lub brak opisu w kartach wynagrodzeń, oraz nagród - za 1983 r. kwoty 1 000,00 zł; za 1984 r. kwoty 18 000,00 zł; za 1986 r. kwoty 38 000,00 zł; za 1987 r. kwoty 10 000,00 zł i za 1988 r. kwoty 2 000,00 zł ze względu na brak opisów z jakiego funduszu nagrody były wypłacane oraz brak informacji czy od kwot nagród były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca A. B. wniósł o jej zmianę przez wyliczenie renty z uwzględnieniem tych kwot wynagrodzenia i nagród, które przez organ rentowy nie zostały uwzględnione, a które faktycznie były wypłacone.

W odpowiedzi organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał stanowisko, że do wyliczenia wysokości renty mogą być uwzględnione tylko te składniki wynagrodzenia, od których została odprowadzona składka na ubezpieczenia społeczne, zaś w dokumentach przedłożonych przez wnioskodawcę kwoty określone w załączniku nie są oznaczone z jakiego tytułu były wypłacane i nie ma możliwości ustalenia czy od tych wypłaconych kwot były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.

Wyrokiem z dnia 20 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wyliczenia wysokości renty dla wnioskodawcy A. B. z uwzględnieniem do ustalenia podstawy wymiaru oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia wszystkich wynagrodzeń wymienionych w załączniku do decyzji rentowej kwot.

W ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawca A. B. ubiegając się o przyznanie świadczeń z ZUS nie udokumentował wysokości wynagrodzeń uzyskanych w czasie zatrudnienia w (...) R. od 04.09.1972r. do 20.10.1973, w Przedsiębiorstwie (...) w P. od 04.11.1975r. do 31.07.1983r. i w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w R. od 01.08.1983r. do 05.02.1991r. zaświadczeniami o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wydanymi przez zakłady pracy bądź wpisami w legitymacji ubezpieczeniowej. Organ rentowy wyliczając wysokość renty, do ustalenia podstawy wymiaru oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia uwzględnił wysokość wynagrodzeń wnioskodawcy uzyskanych w latach 1976 – 1987 na podstawie wpisów w kartach wynagrodzeń, przy czym nie zostały uwzględnione niektóre składniki wynagrodzeń szczegółowo wymienione w załączniku do decyzji z dnia 27 czerwca 2016r. Sąd Okręgowy wskazał, że zakłady pracy w których A. B. był zatrudniony w latach 1975 – 1991 już nie istnieją.

Sąd I instancji przywołał przepis § 21 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno –rentowe, który stanowi że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument na podstawie, którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Sąd Okręgowy naprowadził, że wnioskodawca A. B. udowodnił faktyczną wysokość wynagrodzeń i nagród uzyskanych w latach 1975 – 1991 treścią wpisów w kartach wynagrodzeń, a te dokumenty nie były kwestionowane przez organ rentowy odnośnie ich autentyczności oraz pozwalają one w sposób niewątpliwy ustalić faktyczną wysokość wypłaconych wynagrodzeń i nagród, a w sytuacji gdy zakłady pracy w których był zatrudniony w latach 1975 – 1991 już nie istnieją, organ rentowy nie może żądać przedłożenia zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

Uznając odwołanie za zasadne Sąd I instancji wskazał, że skoro wnioskodawca w sposób przewidziany przepisem § 21 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe udowodnił faktyczną wysokość wynagrodzeń i nagród, które uzyskał w latach 1975 – 1991, to organ rentowy zobowiązany jest do wyliczenia podstawy wymiaru renty oraz wskaźnika podstawy

wymiaru tego świadczenia uwzględnić treść wpisów z kart wynagrodzeń. Dlatego Sąd w trybie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję.

Od powyższego wyroku apelację złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2015.748 ze zm.) w zw. z § 21 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. 2011/237/1412). Apelujący wniósł o zmianę kwestionowanego wyroku i oddalenie odwołania względnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu środka odwoławczego organ rentowy podkreślił, iż przeprowadzone przed Sądem postępowanie nie wyjaśniło, czy sporne kwoty szczegółowo wymienione w zaskarżonej decyzji stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne a tylko takie składniki wynagrodzenia mogą być uwzględnione do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia. Wskazano także, iż Sąd I instancji omyłkowo przyjął kwotę nagrody za 1986r. w wysokości 38 000 zł, gdy z karty wynagrodzeń za ten rok suma nagród wynosi 11 000 zł (3 000 zł + 8 000 zł).

Wnioskodawca A. B. na rozprawie apelacyjnej wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył co następuje :

Apelacja organu rentowego okazała się uzasadniona, skutkując wydaniem orzeczenia kasatoryjnego albowiem Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sporu.

Wnioskodawca A. B. odwołał się od decyzji organu rentowego z 13 lipca 2016r. kwestionując jedynie nieuwzględnienie pewnych, szczegółowo wymienionych składników wynagrodzenia do ustalenia podstawy wymiaru renty. Wysokość tych kwot nie była sporna , podobnie jak i fakt ich wypłaty na rzecz wnioskodawcy. Natomiast organ rentowy odmówił uwzględnienia tych należności ponieważ nie był w stanie stwierdzić z jakiego tytułu były one wypłacone oraz czy stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Powyższa kwestia w ogóle nie była przedmiotem ustaleń Sądu Okręgowego jak również nie odniesiono się do niej w rozważaniach. Sąd I instancji poprzestał na powieleniu bezspornych ustaleń z etapu postępowania administracyjnego i jedynie lapidarnie wskazał, że skoro wnioskodawca udowodnił wysokość wynagrodzeń i nagród, które uzyskał w latach 1975 – 1991, to organ rentowy zobowiązany jest do wyliczenia podstawy wymiaru renty oraz wskaźnika podstawy wymiaru tego świadczenia uwzględnić treść wpisów z kart wynagrodzeń. Takie stwierdzenie w żadnej mierze nie odnosi się do przedmiotu sporu gdyż organ rentowy odmówił doliczenia spornych wynagrodzeń nie dlatego, że były nieudowodnione a dlatego, iż nie było wiadomo z jakiego tytułu zostały wypłacone i czy były oskładkowane.

Przyjmując tezę wyartykułowaną w uzasadnieniu Sąd Okręgowy dopuścił się także naruszenia przepisów prawa materialnego.

Przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016/887) w sposób ścisły określają zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty i zgodnie z art. 15 ust. 1 podstawą wymiaru tych świadczeń jest przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych, poprzedzających rok, w którym zgłoszono wniosek o te świadczenia, lub stosownie do art. 15 ust. 6 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Jak już wskazano w powołanym wyżej przepisie art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, za podstawę wymiaru emerytury i renty przyjmuje się podstawę wymiaru składek, zatem niewątpliwie chodzi o te przychody, które objęte są obowiązkiem opłacania składek, natomiast nie uwzględnia się przychodów wyłączonych z tego obowiązku. Jak wynika z § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. 1989/11/63 ze zm.), do ustalenia podstawy wymiaru dla pracowników

uspołecznionych zakładów pracy nie przyjmuje się tych składników wynagrodzenia w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, od których nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, a przy ustalaniu, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzeń, stosuje się przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględniane w podstawie wymiaru.

W przypadku wnioskodawcy do ustalenia podstawy wymiaru renty przyjęty został okres kolejnych 20 lat kalendarzowych z całego okresu ubezpieczenia, w tym lata 1975 – 1983, z których zarobki stanowiące podstawę wymiaru składek organ rentowy obliczył na podstawie przedłożonych kartotek zarobkowych. Zatem aby w podstawie wymiaru renty dla wnioskodawcy uwzględnić sporne, zakwestionowane przez ZUS składniki wynagrodzenia Sąd winien był w pierwszej kolejności ustalić co to były za świadczenia, z jakiego tytułu wypłacane a następnie stwierdzić czy były to należności od których należało odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne.

Wypadnie wskazać, że stosownie do art. 12 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o zmianach właściwości w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, rent, zaopatrzeń i opieki społecznej (Dz. U. 1960/20/119 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. - zakłady pracy były zobowiązane do opłacania ze środków własnych składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, przy czym Ministrowi Pracy, Płac i Spraw Socjalnych pozostawiono określenie w drodze rozporządzenia zarobków stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Na podstawie tej delegacji zostało wydane rozporządzenie z dnia 13 grudnia 1976r. w sprawie dostosowania niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym i ubezpieczeniu rodzinnym do zasad określających składniki funduszu płac (Dz. U. 1976/40/239 ze zm.), które w § 1 ust. 1 stwierdzało, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowią w uspołecznionych zakładach pracy wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze zaliczone do osobowego funduszu płac. Przepis w tym brzmieniu obowiązywał do 31 grudnia 1983 r. a więc także w okresie, którego dotyczy niniejszy spór. Od 1 stycznia 1984r. zaczęło obowiązywać rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 27 grudnia 1983r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy (Dz. U. 1983/73/332). Przepisami, które w istotnym w sprawie okresie określały składniki funduszu płac i dokonywały klasyfikacji wynagrodzeń były m.in. uchwała nr 103 Rady Ministrów z 25 maja 1971r. w sprawie składników funduszu płac i pozostałych wynagrodzeń z tytułu pracy w jednostkach gospodarki uspołecznionej (M. P. 1971/31/196), uchwała nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac (M.P. 1976/43/212 ze zm.) oraz uchwała nr 33 Rady Ministrów z dnia 25 marca 1983 r. w sprawie klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej (M.P. 1983/15/85) i zarządzenia nr 21 Prezesa GUS z dnia 18 maja 1984 r. w sprawie klasyfikacji składników wynagrodzeń (Dz. Urz. GUS Nr 3, poz. 6).

W okresie od 1 lipca 1973 r. do 31 grudnia 1986 r. obowiązywała też ustawa z dnia 23 czerwca 1973 r. o zasadach tworzenia i podziału zakładowego funduszu nagród oraz zakładowych funduszy socjalnego i mieszkalnego (Dz. U. 1973/27/150 ze zm.) a w okresie do 1 lipca 1985r. również rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 19 sierpnia 1968 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury lub renty, zasiłków z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa oraz składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. 1968/35/246 ze zm.).

Rzeczą Sądu Okręgowego w ponownym rozpoznaniu sporu będzie ustalenie jak należy zakwalifikować wypłacone wnioskodawcy, a nieuwzględnione przez ZUS składniki wynagrodzenia. Należy wskazać, że analiza kartotek zarobkowych za sporne lata przynajmniej w niektórych przypadkach pozwala na stwierdzenie, iż te składniki były określane np. „montaż” – rok 1980 „dod” – rok 1981 i 1982, „nagroda” – 1987r. Wypadałoby więc przynajmniej przesłuchać wnioskodawcę na okoliczność odtworzenia sobie przez niego jakie składniki wynagrodzenia były mu wypłacane, z jakiego tytułu, a następnie skonfrontować wyniki tych ustaleń z informacją zalegająca w aktach sprawy na k. 27 odnośnie składników wynagrodzenia wypłacanych przez Przedsiębiorstwo (...) i z danymi z akt osobowych wnioskodawcy. Nie można też wykluczyć, że archiwa, które przechowują akta osobowe pracowników zlikwidowanych zakładów pracy, w których pracował wnioskodawca posiadają w swej dyspozycji także wewnątrzzakładowe akty płacowe, które również mogłyby być pomocne przy poczynieniu ustaleń faktycznych. Dopiero po zgromadzeniu materiału dowodowego, w czym aktywną rolę winien mieć także wnioskodawca, Sąd Okręgowy powinien poczynić

adekwatne do tego materiału ustalenia faktyczne a następnie rozważania prawne z uwzględnieniem przywołanych aktów prawnych oraz innych przepisów, których stosowanie uzna za niezbędne.

W aktualnym stanie sprawy brak było podstaw aby uwzględnić odwołanie wnioskodawcy jako zasadne. Przeciwnie, na obecnym etapie postępowania sporne składniki wynagrodzenia nie mogą zostać przyjęte do ustalenia podstawy wymiaru renty z tego względu, że nie wiadomo czy stanowiły one składniki wynagrodzenia, które w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, obowiązujących w okresie, którego dotyczy spór, podlegały składce na ubezpieczenie społeczne. W takim stanie rzeczy Sąd Okręgowy nie miał podstaw do uwzględnienia żądania wnioskodawcy. Zaskarżony wyrok jest przedwczesny i został wydany z naruszeniem prawa materialnego tj. art. 15 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i wskazanych wyżej przepisów normujących kwestię podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników za lata, których dotyczył spór.

Mając na uwadze poczynione rozważania Sąd Apelacyjny uznał, iż doszło do nierozpoznania przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie istoty sprawy, a nadto wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co skutkowało uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji - stosownie do art. 386 §4 kpc.